

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เลือกกนาหมอมา

ทะเบียนเลขที่ สช 67100230

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เลือกกนาหมอมา คำขอเลขที่ 66100328 ทะเบียนเลขที่ สช 67100230 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน 20 มิถุนายน 2566

ประกาศ ณ วันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. 2567

(นายอาวุธ วงศ์สวัสดิ์)
รองอธิบดี รักษาราชการแทน
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เลือกกนาหมอม้า

Na Mor Ma Mat หรือ Suer Kok Na Mor Ma

(1) เลขที่คำขอ	66100328	ทะเบียนเลขที่	สข 67100230
(2) วันที่ยื่นคำขอ	20 มิถุนายน 2566	วันที่ขึ้นทะเบียน	20 มิถุนายน 2566
(3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน ที่อยู่	จังหวัดอำนาจเจริญ ศาลากลางจังหวัดอำนาจเจริญ ตำบลโนนหนามแท่ง อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ 37000		
(4) รายการสินค้า	เสือกก และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเสือกก		
(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า คำนิยาม			

เลือกกนาหมอม้า หรือ Na Mor Ma Mat หรือ Suer Kok Na Mor Ma หมายถึง เสือกกและผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากเสือกก ซึ่งเป็นการทอดด้วยก โดยนำมาผ่านกระบวนการทอดเสือกด้วยมือ ผสมผสานกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ผลิตและแปรรูปในเขตพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ

ลักษณะของสินค้า

(1) เส้นโยก มีลักษณะเป็นเส้นเล็ก กลม เหนียว ไม่เปื่อยง่าย ลำต้นยาว มีความมันวาว ทนทาน ย้อมสีแล้วติดทนนาน

(2) ประเภทสินค้า

(2.1) เสือกก คือ เสือกกที่ผ่านกระบวนการทอดเป็นฝืนและถักริมหรือเย็บขอบให้เรียบร้อย มีหลายขนาดตามความต้องการใช้งาน

(2.2) เสือกกฟองน้ำ คือ เสือกกที่ผ่านกระบวนการทอดเป็นฝืน บุด้วยฟองน้ำ รองผ้า และถักริมหรือเย็บขอบให้เรียบร้อย มีขนาดตามความต้องการใช้งาน

(2.3) เสือกกพับ คือ เสือกกที่ผ่านกระบวนการทอดเป็นฝืน และนำมาตัดตามยาวเป็น 2- 4 ส่วน หรือตามความเหมาะสมของการใช้งาน โดยเย็บต่อกันให้เป็นฝืนโดยไขผ้า หรือวัสดุอื่นเย็บเชื่อมต่อกันบริเวณรอยพับให้สามารถพับได้

(2.4) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเสือกก คือ การนำเสือกกไปใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น กระเป๋า กล่องใส่ของ ที่รองจาน รองเท้า เครื่องประดับ ตะกร้า วัสดุอุปกรณ์ ตกแต่งบ้าน และหมวก เป็นต้น

กระบวนการผลิต

การผลิตเส้นกก

- (1) การขยายพันธุ์กก สามารถนำเหง้ากกจากแปลงนา กกเดิมมาแบ่งเป็นเหง้าเล็กๆ เพื่อปักดำในนา กก และขยายพันธุ์ต่อได้ เหง้ากกที่ได้รับการดูแลที่เหมาะสมสามารถให้ผลผลิตได้นานหลายปี
- (2) การปลูกกก สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะบริเวณที่ราบลุ่มที่มีลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย เริ่มจากการปรับพื้นที่ปลูกโดยการไถเปิดหน้าดิน แล้วพรวนและคราดเพื่อย่อยดิน เก็บเศษวัชพืชออกให้หมด
- (3) หากปลูกแบบขุดร่อง ใช้ต้นพันธุ์กก 1 - 2 เหง้าต่อจุด ปลูกลึกประมาณ 10 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างแถว 30 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่ ส่วนการปลูกแบบขุดหลุม ใช้ต้นพันธุ์กก 2 - 3 เหง้า ปลูกหลุมที่เตรียมไว้ ควรโรยปูนขาวและใส่ปุ๋ยรองพื้นก่อนปลูก กลบดินหนาพอท่วมเหง้า และรดน้ำตามพอชุ่ม
- (4) ควรใส่ปุ๋ยคอกเพื่อบำรุงต้นตามอายุของกก และกำจัดวัชพืช รวมถึงศัตรูพืชต่างๆ ตามความเหมาะสม
- (5) ต้นกกที่นำมาใช้ควรมีอายุหลังปลูกไม่ต่ำกว่า 2 เดือน หรือสังเกตจากดอกของต้นกกจะออกเป็นสีขาวครีม และบานเต็มที โดยมีความยาวของต้นประมาณ 120 - 200 เซนติเมตร
- (6) เมื่อต้นกกมีอายุและได้ขนาดที่เหมาะสม เก็บเกี่ยวโดยใช้มีดตัดบริเวณโคนต้นกก จากนั้นให้รวบมัดกก ที่ตัดมาจากแปลง นำมาคัดเลือกขนาดต้นกกที่มีความยาวใกล้เคียงกันแยกไว้กองเดียวกัน
- (7) เมื่อตัดกกไปแล้วเหง้ากกยังอยู่ จะแทงหน่อขึ้นมาเป็นลำต้นใหม่ จึงสามารถตัดต้นกกได้อีกหลายรอบ การดูแลรักษาให้ปฏิบัติเหมือนการปลูกครั้งแรก
- (8) นำกกที่ผ่านกระบวนการคัดขนาดแล้ว กระจายส่วนโคนของมัดกกกระทบพื้นเบาๆ และตัดส่วนปลายเส้นกกให้ได้ขนาดเท่ากัน โดยตำแหน่งตัดให้เลือกเส้นกกที่สั้นที่สุด และตัดให้ต่ำกว่าฐานช่อดอกเล็กน้อย
- (9) การจักเส้นกก โดยการผ่าเป็นซีกเล็กๆ ประมาณ 4 - 7 ซีกต่อต้น หรือกว้างประมาณ 5 มิลลิเมตร ต่อซีก ใช้มีดขูดเยื่อสีขาวคล้ายฟองน้ำที่อยู่แกนกลางของกกทิ้ง เหลือไว้แค่เปลือกนอกเท่านั้น
- (10) เส้นกกที่จักเรียบร้อยแล้วให้นำมามัดรวบปลาย นำไปแขวนตาก ทิ้งให้แห้งประมาณ 5 - 7 วัน หรือจนกว่าเส้นกกจะเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีขาวครีม กรณีที่ไม่ต้องการมัดรวบปลายสามารถนำเส้นกกที่เปลี่ยนสีแล้วไปแช่น้ำเพื่อเตรียมย้อมสีต่อไป

(11) ควรออกแบบและสร้างลวดลายที่ต้องการบนกระดาษ แล้วมัดกกตามลวดลายที่ออกแบบไว้

การย้อมสี

- (1) นำเส้นกกที่มัดรวบปลายแล้วไปแช่น้ำไว้ประมาณ 12 ชั่วโมง เพื่อให้การย้อมสีเส้นกกติดได้ดีขึ้น หากจะทอเป็นเสื่อสีธรรมชาติ (ไม่ย้อมสี) สามารถนำเส้นกกไปทอเสื่อได้เลยโดยไม่ต้องแช่น้ำ
- (2) การเตรียมสีย้อมกก ให้ผสมสีที่ต้องการในอัตราเส้นกกแห้ง 1 กิโลกรัม ใช้สีย้อม 1 - 2 ชอง ต่อน้ำ 10 - 15 ลิตร ทั้งนี้ สามารถเพิ่มหรือลดความเข้มข้นได้ตามที่ต้องการ
- (3) นำเส้นกกที่แช่น้ำไว้แล้วไปต้มในน้ำเดือดประมาณ 20 - 30 นาที จากนั้นนำส่วนที่มัดลาย ทำการจุ่มลาย สำหรับส่วนมัดย้อมที่ใช้สีที่แตกต่างกันจะใช้ภาชนะขนาดเล็กต้มย้อมเฉพาะส่วน ใช้เวลาประมาณ 10 นาที
- (4) เมื่อย้อมสีเสร็จแล้วนำเส้นกกมาแกะส่วนที่มัดลวดลายออก แล้วล้างน้ำเปล่าจนไม่มีสีตกค้างในน้ำ จากนั้นนำเส้นกกแขวนตากจนกว่าจะแห้งสนิท

การทอ

(1) ตั้งขนาดที่ทอเสื่อตามขนาดที่ต้องการ ร้อยเชือกตามรูพิมพ์กับไม้คานด้านหัวยึดเส้นยืน ใช้ไม้โป่งแป้งสอดด้านล่าง เพื่อไม่ให้ตัวเสื่อทั้งน้ำหนักลงด้านล่าง แล้วผูกปลายเชือกเข้ากับไม้คานด้านท้าย

(2) การทอเสื่อแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ

(2.1) การทอรูปแบบสี่เหลี่ยม

ทอเสื่อโดยใช้แรงงาน 2 คน โดยคนที่ 1 ทำหน้าที่จับพิมพ์ให้หงายและคว่ำสลับกันเพื่อให้เกิดช่องว่างระหว่างเส้นยืน และคนที่ 2 สอดไม้พุ่งพร้อมเส้นกทที่ละเส้นผ่านช่องว่างระหว่างเส้นยืนจนสุดขอบพิมพ์ แล้วชักไม้พุ่งออก จากนั้นคนที่ 1 จะกระแทกพิมพ์เข้าหาตัวให้เส้นกทเรียงเสมอกัน โดยสลับเส้นจากโคนกทและปลายกท และถักขอบเสื่อสลับกันที่ละด้าน กรณีไม้ถักสามารถปล่อยปลายกทไว้และนำไปเย็บขอบด้วยผ้าหรือหนังเทียม ทอไปจนสุดขอบก็ได้ขนาดความยาวตามที่ต้องการ

(2.2) การทอเสื่อลายมัดหมี่

ทอเช่นเดียวกันกับการทอรูปแบบสี่เหลี่ยม แต่การทอลายมัดหมี่จะต้องเรียงเส้นกทตามลวดลายที่ออกแบบไว้

(3) เสื่อที่ทอเป็นผืนแล้วนำไปผึ่งในที่ร่มให้แห้งและเก็บในที่ร่ม

การแปรรูป

การนำเสื่อไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ต้องใช้เสื่อคุณภาพมาที่ทอในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ มาตัด เย็บ โดยใช้จักรอุตสาหกรรมหรือวิธีการเย็บมือ เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น กระเป๋า รองเท้า เครื่องประดับ เบาะรองนั่ง แผ่นรองจาน ที่คลุมเก้าอี้ กล้องกระดาษซองเนกประสงค์ เป็นต้น และอาจมีวัสดุอื่นที่ใช้เป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเสื่อ เช่น หนัง ผ้าบุ ห่วงโลหะ กระดุม เป็นต้น วัสดุเหล่านี้สามารถนำมาจากแหล่งผลิตภายนอกจังหวัดได้ โดยจะต้องแปรรูปในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ เท่านั้น

การบรรจุหีบห่อ

(1) รายละเอียดบนฉลาก หรือบรรจุภัณฑ์ ให้ประกอบด้วยคำว่า เสื่อคุณภาพมา หรือ Na Mor Ma Mat หรือ Suer Kok Na Mor Ma

(2) ให้ระบุชื่อผู้ผลิต/ผู้ประกอบการฯ สถานที่ผลิตหรือจัดจำหน่าย หรือข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วันที่ผลิต เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ เป็นต้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

(6) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดอำนาจเจริญ ตั้งอยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 15 องศา 30 ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นลองจิจูดที่ 104 องศา 15 ลิปดาตะวันออก สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ลุ่ม และมีเนินเขาเตี้ยๆ สภาพดินโดยทั่วไปเป็นดินร่วนปนทรายและบางส่วนเป็นดินลูกรังแต่สามารถทำการเกษตรได้ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 68 เมตร (227 ฟุต) มีลำน้ำสายใหญ่ไหลผ่าน ได้แก่ ลำเซบกและลำเซบาย และมีลุ่มน้ำต่างๆ ทั่วทั้งจังหวัด 7 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำโขง ลุ่มน้ำละออง ลุ่มน้ำพระเหลา ลุ่มน้ำห้วยยาง ลุ่มน้ำเซบก ลุ่มน้ำเซบาย ลุ่มน้ำห้วยปลาแดก

ลักษณะภูมิอากาศ มี 3 ฤดูกาล ได้แก่ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน เป็นระยะเวลาประมาณ 5 เดือน ฤดูแล้งเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงกลางเดือนมกราคม ระยะเวลาประมาณ 4 เดือน ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม ระยะเวลาประมาณ 3 - 4 เดือน และจะร้อนมากที่สุดในช่วงเดือนเมษายน

จากลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศดังกล่าว ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของต้นกก โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นดินร่วนปนทราย เขตลุ่มน้ำเป็นดินที่สามารถเก็บกักความชื้นได้ดีและมีความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของกก ทำให้กกนาหม่อมมีความแข็งแรง และเหนียวทนทาน

ประวัติความเป็นมา

เมื่อราวปี พ.ศ. 2500 ชาวบ้านนาหม่อมได้เริ่มทำเสื่อสำหรับปูนั่งปูนอน เนื่องจากบ้านเรือนในสมัยนั้นใช้วัสดุปูพื้นบ้านด้วยไม้ไผ่ ชาวบ้านได้นำต้นผิ้อลักษณะลำต้นสามเหลี่ยมขึ้นเองตามธรรมชาติบริเวณหนองน้ำ นำมาตากแดดให้แห้งแล้วสานทั้งลำต้น (ไม่ย้อมสี) ต่อมาชาวบ้านในชุมชนเดินทางไปเยี่ยมญาติทางฝั่งเมืองยศ (ยโสธร) เดินผ่านทุ่งนามองเห็นต้นกกเกิดตามธรรมชาติมีลักษณะคล้ายกับต้นผิ้อ จึงเกิดความคิดว่าน่าจะนำมาทดลองทอเสื่อ จึงได้นำเหง้ากกหรือหัวกกที่มีหน่ออ่อนงอกออกมาไปปลูกเพื่อขยายพันธุ์และนำกกมาตากแห้งแล้วนำมาทอทั้งลำต้น ต่อมาตัวแทนชาวบ้านได้ไปศึกษาดูงานเสื่อจันทบุรีที่จังหวัดจันทบุรี เพื่อดูวิธีการย้อมสีของเสื่อจันทบุรี หลังจากไปเรียนรู้วิธีย้อมสีของเสื่อจันทบุรี จึงได้นำวิธีการย้อมกลับมาย้อมเองที่ชุมชนบ้านนาหม่อม โดยในงานกาชาดจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2523 - 2525 ชุมชนนาหม่อมได้นำเสื่อกกพร้อมทั้งอุปกรณ์สาธิตการทอเสื่อส่งประกวดได้รับรางวัลชนะเลิศงานหัตถกรรมฝีมือของชุมชนทุกปี และผลิตภัณฑ์เสื่อกกจากชุมชนนาหม่อมได้ไปจัดแสดงในงานระดับประเทศอีกหลากหลายงาน เช่น งานมอบรางวัลหมู่บ้านเข้มแข็งตามแนวทางแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง พ.ศ. 2526 การประชุมเอเปค พ.ศ. 2549 เป็นต้น

ปัจจุบันชาวบ้านนาหม่อมสามารถออกแบบลวดลายของเสื่อกกมากกว่า 200 ลาย เช่น ลวดลายสร้างสรรค์ลายภาพสัตว์ต่างๆ อาทิ ผีเสื้อ นกยูง หงส์ หรือเป็นตัวอักษรชื่อบุคคล โลโก้บริษัท ห้างร้าน รวมไปถึงการมัดย้อมมัดหมี่ ลายขอ ลายไท ลายบัวหลวง เป็นต้น เกิดเป็นอาชีพเสริมคือการทอเสื่อกก และผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากเสื่อกก นอกเหนือจากการทำนา ทำให้ชาวบ้านมีงานทำและมีรายได้เสริมตลอดทั้งปี มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่งดงาม “เสื่อกกนาหม่อม” จึงถือได้ว่าเป็นมรดกที่ล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดและมอบไว้ให้ลูกหลานและคนรุ่นหลังสืบสานต่อจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

7. ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การผลิตและแปรรูป เสื่อกกนาหม่อม ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดอำนาจเจริญ รายละเอียดตามแผนที่

8. การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) เสื่อกกนาหม่อม ต้องผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า เสื่อกกนาหม่อม รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

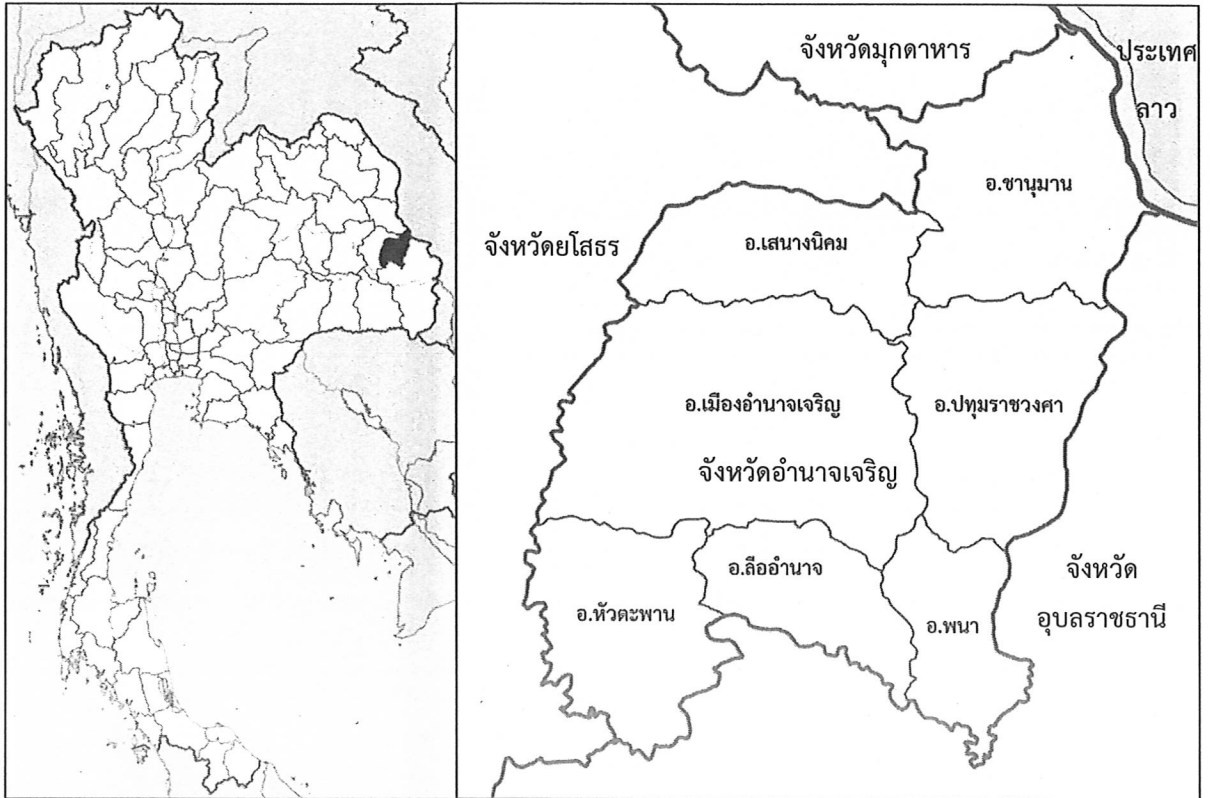
9. เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

(1) ให้มีการจัดทำทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
เลือกกนาหอม้า

(2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงาน
สำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เลือกกนาหอม้า และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบ
ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์
เลือกกนาหมอมา

ขอบเขตพื้นที่การผลิตและแปรรูป เสื่อกกนาหมอมา ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดอำนาจเจริญ